

vroomstille en toch zoo sensueele beelden van vrouwenrijkdom. Ook een bruid, met zwaar welige, bijna Mongoolsche-Oostersche trekken en sombere oogen, die omgeven is door haar bruidsmeisjes, valt nog op door een ietwat aangezetter kleur dan die, welke leeft in de in-matheid-genuanceerde der anderen. Dit werk van Minkowsky brengt één van de volledigste herbeeldingen, die we van het Oost-Joodsche leven hebben, en juist in haar vreemde tweeheid, van somber pauperdom in lompen en van vergaan vorstendom. — Volk van twee werelden en twee kleuren; Russische sneeuw en modder, Zuiderzon met Palmenachtergrond.

SIEGFRIED VAN PRAAG.

MARIONETTEN, POPPEN EN MASKERS IN HET STEDELIJK MUSEUM TE AMSTERDAM.

Wordt als de kinderen.... Alle ontwikkeling verloopt rhythmisch en in een „spiraal”. Men kan zeggen, dat het streven van ons mensch-zijn, — en dus ook van het menschelijk kunstenaarschap —, in wezen gericht is op een weder voortbrengen van „het kind”, maar nu op een „hoogere winding”. De kinderen spelen met ongebreidelde fantasie, haast onbewust, maar toch op geheel persoonlijke wijze, met hun poppen in een wereld waarin zij „vrij” komen; de moderne kunstenaar begint hier en daar bewust, persoonlijk, maar los van een krampachtig individualisme met „gebreidelde” fantasie ook weer te spelen met poppen in een vrijere wereld.... De belangstelling voor de pop, de marionet en het masker herleeft. We hebben de laatste jaren op het tooneel reeds verschillende masker-pogingen gehad; meerdere marionetten-theaters kwamen voorstellingen geven; schimmen-spelen duiken hier en daar weer op en in den kunsthandel en tentoonstellingszalen kregen we al heel wat „oude” en moderne poppen en, niet te vergeten, ook de z.g. „negerplastiek” te zien. In dit alles, maar vooral in de veelal overdreven vereering en zucht tot „navolging” van deze negerplastiek, steekt ongetwijfeld, naast het gezonde, ook een element van snobbistische kunstbestreving en sentimenteelen drang naar het „exotische”. Alsook naar het „mystieke” en (of) „magische”. Van „vrij komen” in het herboren spel, waaruit dan vanzelf misschien — wie weet? — een nieuwe „magie” zal opkomen, is nog maar bijwijze van uitzondering sprake....

* * *

Onlangs had men gelegenheid een en ander aan de praktijk te toetsen op een in het Amsterdamsch Stedelijk Museum gehouden tentoonstelling van Marionetten, Poppen en Maskers, een expositie die georganiseerd

was in aansluiting op vertooningen van het Marionetten-theater „De Olijftak” en Wajang-voorstellingen van Raden S. Hardjodiringgo. Men vond er in de, voor deze gebeurtenis sober en smaakvol aangekleede zaaltjes, naast een prachtige verzameling Javaansche Wajang-figuren, — één daarvan had men, geprojecteerd op het witte doek, constant als schim te kijk gesteld en men kon dus weer eens vaststellen hoe buitengewoon sterk van werking deze wonder-rijke en machtige figuren in hun oorspronkelijke functie zijn —; naast een serie Japansche Nô-maskers en Netsuké figuurtjes; naast enkele voorbeelden van dansmaskers uit de Bismarck-archipel en uit de Congo, een aantal inzendingen van moderne kunstenaars die zich aan de pop en het masker gewaagd hadden.

Aan het werk van P. van Gelder had men de eere-plaats gegund. En terecht. Zijn, uit enkele verguld-ijzeren stangetjes, plukjes wol en dergelijk allereenvoudigst materiaal geconstrueerde „verbeeldingen” van „een paard”, „een hazewind” en een hertje, een componist en een Marker-meisje, schenen, al spelende gehaald uit een fantastische sprookjeswereld. Iets van de kleur, maar vooral iets van het onwezenlijke, maar toch ook weer wonderlijk-werkelijke van zoo’n wereld was nog in en om hen. En al mist men in deze verbeeldingen de uitgekristalliseerde kracht van een eeuwenoude cultuur die de Javaansche Wajangs mede hun sterke schoonheid schenken, toch waren zij hier van de moderne Westersche producten de eenigsten die het, in zekeren zin, tegenover de Oostersche voorbeelden „uithielden”. Van Gelder lijkt inderdaad op weg naar het spel op de „hoogere winding”.

Van de andere, moderne, inzenders kan gezegd worden, dat zij of het herleefde spel dikwijls te veel zoeken op de wijze der „stijllooze” fantasie; of te veel op de wijze van het al te bewust-verstandelijk „inzicht” in de „komende stijl” op meergenoemde winding!

Voorbeelden van dit laatste kon men m.i. vinden in de „ballet-maskers” van dr. J. R. B. de Roos, „blokken-doo”-gewrochten à la van der Lek; en in de „mechanische marionetten” van Vilmar Huszar. Voorbeelden van het eerste in de poppen, poppen-tafereelen en maskers, van Lous Boom, Grietje Kots en anderen.

Hiermede wordt zeer zeker het werk van laatstgenoemden en die „anderen” wat al te ruw over één-zelfde kam geschoren, nochthans lijkt mij een détail-bespreking, waarbij ter eener zijde hier en daar op een geslaagde uitvoering van een „constructief denkbeeld”, ter anderzijde op een niet onaardig naar buiten gebracht gevoel of gevoelheidje voor *élégance* of humor kon gewezen worden, overbodig. Vermeld zij tenslotte alleen nog dat het werk van Chris Achterberg (een serie metaal-kleurige koppen) min of meer buiten deze algemeene karakteristiek valt, al voelt men ook bij hem niet veel van de „noodzaak” die